

Täysistunto

Tiistai 10.4.2018 klo 14.00—17.17

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain 13 luvun 6 §:n, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 22 §:n ja valtion virkamieslain 32 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 189/2017 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.58 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kävimme lakiesityksen ensimmäisen käsittelyn aikana jo perusteellisen ja monitahoisen keskustelun tästä lakiesityksestä ja myös vastalauseestamme, joten tässä ainoastaan lyhyt yhteenveto.

Sosiaalidemokraattien, vihreiden ja vasemmistoliiton vastalauseen keskeinen syy tai aihe on siinä, ettemme voi hyväksyä takaisinottovelvollisuuteen kohdistuvia työsuhdeturvan heikennyksiä, vaikka oppisopimuksen laajemman käytön tukeminen onkin kannatettava asia. Oppisopimuksen laajentamista voidaan edistää paremmilla tavoilla ja erityisesti parempilaatuisella lainsäädännöllä. Haluamme varmistaa, ettei lainsäädäntöä käytetä väärin niin, että pitkään työssä olleita ja suuremmalla palkalla olevia henkilöitä ryhdytään korvaamaan oppisopimusopiskelijoilla. Suurin osa työnantajista toimii varmasti sovittujen pelisääntöjen mukaan, mutta myös toisenlaisia esimerkkejä tulee esille työelämässä, ja lainsäädännön tehtävänä on suojella heikoimmassa asemassa olevaa.

Lisäksi ehdotimme pykälämuutoksia, joilla olisi varmistettu osa-aikatyötä tekevien oikeusturva lisäämällä työntekijöiden tiedonsaantioikeutta ja myös työpaikoilla tapahtuvaa neuvotteluvetoa. Korostamme, että työpaikoilla voidaan toki sopia oppisopimusopiskelijan ottamisesta, vaikka siellä on lyhennettyä työaika tekeviä, kunhan ensin varmistetaan, etteivät osatyötä tekevät halua tai voi lisätyötä ottaa itselleen. Toisin sanoen: jos työpaikalla on vapaaehtoisesti osa-aikatyötä tekeviä, niin toki silloin oppisopimusopiskelijan ottamiselle ei ole mitään esteitä. Tämän mahdollistamiseksi ehdotimme sitä, että sekä työnantajalla että henkilöstöryhmän edustajalla olisi mahdollisuus tehdä neuvottelualoite asiassa.

Tämänkin lakiesityksen kohdalla on todettava, että lain valmistelutyötä ei ole tehty kovinkaan laadukkaasti, sillä vaikuttavuusarvioinnit ovat valitettavan puutteellisia. Huolestuttavaa on myös se, että hallitus on eri lakien muodossa heikentänyt työntekijöiden työsuhdeturvaa vähitellen eikä missään yhteydessä, tämänkään lakiesityksen yhteydessä, kokonaisarviointia näiden heikennysten seurauksista ole tehty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2018 vp

Yhteenvetona toteankin, että sosiaalidemokraatit, vihreät ja vasemmistoliitto eivät voi hyväksyä hallituksen jatkuvaa työsuhdeturvan nakertamista ja siksi ehdotamme lakiesitysten hylkäämistä. Samalla ehdotamme hyväksyttäväksi lausumaa, joka kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan uuden esityksen, jolla mahdollistetaan oppisopimuskoulutus työpaikoilla heikentämättä työntekijöiden työsuhdeturvaa.” — Kiitos.

17.01 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mäkisalo-Ropposen esitystä. Kannatan myös oppisopimusten helpottamista, mutta tässä valittu malli tuottaa enemmän ongelmia kuin ratkaisuja suomalaisille työmarkkinoille ja suomalaiseen ammatilliseen kouluttautumiseen.

17.01 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Juuri tämä seikka, se takaisinottovelvollisuuden miettiminen, on ollut todennäköisesti se, mikä on opposition ja hallituksen edustajien välillä ollut tähän asti. Minä edelleenkin siellä valiokunnassa keskustelleena ja asiantuntijoita kuunnelleena olen sitä mieltä, että se, että opiskelija voi vapaammin valita yrityksiä, joissa oppisopimusta suoritetaan, on kaikkien etu, yhteiskunnan ja sen oppilaan ja kaikkien ammatti-ihmisten.

17.02 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä edustaja Mäkisalo-Ropposen analyysiin siitä, mikä tässä laissa johtaa siihen, että on pakko esittää sen hylkäämistä, ja se on takaisinottovelvollisuuden murentaminen tätä kautta. Me olimme varsin yksimielisiä siitä, että kun korkein oikeus teki päätöksensä siitä, että oppisopimuskoulutussuhde verrataan täysin työsuhteeseen ja että siihen tulee lisätyön tarjoamisvelvollisuuden tarkastaminen ennen kuin oppisopimuskoulutettavan voi ottaa, niin lakia pitää muuttaa ja pitää löytää ratkaisu, joka mahdollistaa oppisopimuskoulutuksen käyttämisen myös sellaisilla työpaikoilla, joissa on paljon osa-aikaisia työntekijöitä, ja niitä alkaa nykyään olla aika monella työpaikalla.

Mutta sen sijaan se, että hallitus sitten päätti ulottaa tämän lain takaisinottovelvollisuuden puolelle, katosi ikään kuin aika kauaksi siitä alkuperäisestä tarkoituksesta. Voi olla, että tämä huoli on osittain ylimitoitettukin, mutta siinä ei ole mitään järkeä, että me ikään kuin saneeraamme ikääntyneitä työntekijöitä pois työelämästä ja sitten otamme tilalle nuoria oppisopimuskoulutuksella. Se on se riski, mikä tähän järjestelmään nyt liittyy. Sen vuoksi olemme esittäneet tuota pontta, että hallitus kuitenkin toisi valiokunnan alkuperäisen toiveen mukaisen esityksen, jotta osa-aikaisillakin työpaikoilla voidaan oppisopimuskoulutusta käyttää mahdollisimman pian. Se olisi tapahtunut sillä tavalla, että tästä laista olisi riisuttu tuo takaisinottovelvollisuus pois, mutta kun se ei valiokunnassa ollut mahdollista, niin sen vuoksi esitämme nyt tätä hylättäväksi. Jos hylky voittaa, niin toivon, että hallitus tuo sen riisutun version ja sen voimme säätää mahdollisimman nopeasti voimaan, mutta pahoinpa pelkään, että hallituksella on tässä enemmistö.

17.04 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Minusta on hyvin tärkeää, että oppisopimuskoulutusmahdollisuutta vahvistetaan. Muistan myös jo ensimmäisessä käsittelyssä käydyn keskustelun, mutta ennen kaikkea muistan sen, mistä tämä kumpuaa. Eli silloin, kun lama oli syvimmillään, meidän olimme sellaisessa tilanteessa, että oli toimialoja, kuten rakennusala, joilla lähes kaikissa yrityksissä oli yt-neuvottelut käynnissä. Ja jos ei ole mahdollista oppisopimusopiskelijaa ottaa sellaiseen yritykseen, jossa on yt-neuvottelut käyn-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2018 vp

nissä tai jolla on väkeä takaisinottovelvoitteen piirissä, niin silloinhan se käytännössä tämänlaisessa lamatilanteessa tarkoittaa, että nämä henkilöt eivät pääse ollenkaan eteenpäin, ja se on minusta kyllä kohtuuton tilanne.

Olen aika lailla varma siitä, että kun oppisopimuskoulutuspaikkoja koulutuksen järjestäjien puolelta haetaan, niin he ensisijaisesti pyrkivät hakemaan niitä sellaisiin yrityksiin, joissa näillä oppisopimuskoulutuksen saavilla on hyvät mahdollisuudet myös työllistyä sen koulutuksen jälkeen siihen yritykseen. Silloin kyse on varmaan sellaisista yrityksistä, joilla on hyvät kasvunäkymät, ja hyvin todennäköisesti heillä ei ole myöskään niitä ihmisiä, jotka on hiljattain irtisanottu, tai yt-neuvotteluja käynnissä. Mutta ikään kuin poikkeustilanteita varten tällainen mahdollisuus on mielestäni järkevää olla olemassa.

17.06 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Comme ça ja niin edelleen. Että edustaja Satosen kuvaus oli ehkä tähän maailmantilanteeseen Suomessa pikkusen ontuva. Nimenomaan juuri nyt pitäisi pystyä reagoimaan niin, että oppisopimuskoulutus olisi se väline, jolla me vastaisimme muuntokoulutuksen tarpeisiin. Silloin emme kouluta työntekijöitä oppisopimuksella eittämättä juuri sellaisiin yrityksiin ja semmoisille aloille, missä takaisinottovelvollisuutta tämän esityksen mukaisesti nyt sitten muserretaan.

Kun olen seurannut tätä keskustelua, mitä ollaan käyty, minun mielestäni opposition vastalauseetta, joka nyt sitten on hylkäsesityksen muotoinen, pitäisi oikeasti nyt tarkoin pohtia, että josko kuitenkin semmoinen harras toive voisi toteutua, että hallituksessa katsottaisiin, jospa tuotaisiin yksi taka-askele vielä tässä tilanteessa.

Me varmasti kaikki tiedämme, mikä kohtaantumisongelma meillä tällä hetkellä on. Me tarvitsemme nimenomaan välineitä sinne tämän muuntokoulutuksen osalta, ja oppisopimuskoulutus on yksi parhaimpia, koska sitä kautta parhaiten ammattiin myös päästään, juuri sen takia, että ihmisiä koulutetaan juuri sille työpaikalle — normaalisti. Meillä on toki sosiaalipuolen työpaikkoja, joissa oppisopimuskoulutusta käytetään, vaikka ei työllistymisestä alalle ja siinä yrityksessä taikka sairaanhoitopiirissä olekaan selvyttä. Mutta varsinkin teollisuuden puolella on tärkeitä nähdä, että muuntokoulutus ja oppisopimuskoulutus nyt voisivat enemmän kohtaantua, ja jätetään tämä takaisinottovelvollisuus sellaiseksi kuin se nyt on.

17.08 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! On helppoa olla edustaja Satosen kanssa samaa mieltä siitä, että oppisopimuskoulutus on tärkeää ja sen mahdollistaminen on ensiarvoisen tärkeää, mutta on vaikeaa ymmärtää sitä perustetta, että jos yritys irtisanoo ihmisiä tuotannollisista ja taloudellisista syistä, niin sillä olisi heti hetken päästä, hyvin lyhyen hetken päästä, tarve ottaa työntekijä oppisopimuskoulutuksella ja että sillä yrityksellä olisi aidosti tälle työntekijälle tarjottavana töitä, koska takaisinottovelvollisuuden aikaa on hallitus jo lyhentänyt silloin edellisten työsopimuslain muutosten yhteydessä ja se on aika lyhyt. Sen vuoksi vielä tässä takaisinottovelvollisuuden rikkominen mielestäni tuo turhan tien tähän kokonaisuuteen.

Meillä ikääntyneiden ihmisten työllisyysaste on noussut sitä kautta, että he ovat onnistuneet pitämään työpaikkansa, mutta jos he joutuvat työttömäksi, niin heidän paluunsa työpaikkaan ja työmarkkinoille on edelleen hyvin vaikeaa, ja itse olen oikeasti huolissani siitä. Meillä eläköitymisjärjestelmässä tulokset ovat tulleet sitä kautta, että vähemmän kuin aikaisemmin varhemmin kuin täydessä eläkeiässä joudutaan eläkkeelle, ja tästä on tullut eläkejärjestelmään hyvää. Mutta samanaikaisesti, kun katsomme työttömyyslukuja, meillä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2018 vp

ikäntyneiden ihmisten pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt. Ja nämä kulkevat käsi kädessä.

Samalla tavalla kulkee se takaisinottovelvollisuus käsi kädessä uuden työvoiman palkkaamisen kanssa. Mieluummin soisin, että yritykset etsisivät ratkaisua, jossa niitä irtisanomisuhan alla olevia ihmisiä koulutettaisiin uudelleen ja vaikkapa heidän kanssaan yritettäisiin solmia niitä oppisopimuskoulutuksia, jos todellakin on tarve täysin toisenlaiselle työvoimalle, kuin että ikääntynyt joukko — koska näinhän tässä useimmiten käy — siirtyy ulos ja nuorempaa, tuoreempaa ja usein myös edullisempaa työvoimaa tulee tilalle, koska sen ikääntyneen on vaikea työllistyä uudelleen. Vaikka meillä nuorten työllistymisessä on vaikeuksia, niin nuorten tai keski-ikäisten työmarkkinamahdollisuudet ovat kuitenkin paremmat.

17.10 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Me keskustelimme tästä jo viime viikolla todella pitkään. En sen takia enää halua pitkittää tätä keskustelua, mutta haluan kuitenkin vielä tuoda huolen tästä opiskelijan asemasta uudelleen esille.

Olen entisessä elämässäni ollut nimittäin oppisopimuskoulutuksessa opiskelijoiden opettaja ja siitä näkökulmasta korostan sitä, miten tärkeää on, että se työpaikka, jossa se opiskelija on opiskelemassa, on hyvinvoiva ja siellä asiat ovat kunnossa. Jos yrityksessä on tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanottuja henkilöitä, niin se ei välttämättä ole sille opiskelijalle se paras paikka opiskella ja oppia, koska opiskelija tarvitsee hyvää ohjausta ja opetusta, ja jos työyhteisössä on esimerkiksi taloudellisia vaikeuksia tai jotain muuta vastaavaa, niin siellä ei kenties pystytä tarjoamaan opiskelijalle riittävää ohjausta ja opetusta.

17.11 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Ihan vain lopuksi, että toki pitää nähdä se, että meidän pitää luoda mahdollisuuksia nuorille ihmisille päästä oppisopimuskoulutukseen, sillä on myös tilanteita, että yrityksessä voidaan kouluttaa toiseen yritykseen, jos vain yritys yhteistyötä voidaan toteuttaa, niin että siellä se irtisanottu tai lomautuksen alla oleva ammattimies voitaisiin yhdessä vaikkapa kahden kolmen yrityksen kesken ottaa takaisin töihin lomautuksen ajalta ja mahdollistaa sitä kautta jossakin yrityksessä se työssäoppiminen niin, että tämän työssäoppijan, oppisopimuslaisen ammattitaito voi kehittyä niin, että hän voi sitten siirtyä johonkin toiseen yritykseen töihin, joka on ehkä pienempi yritys. Pk-sektoriyrityksissä kun ei tällä hetkellä ole sellaisia resursseja, että oppisopimuskoulutusta voitaisiin aukottomasti järjestää niin, että työssäoppiminen mahdollistuisi ammatillisesti.

Tämä on se meidän probleemamme tässä, jos nyt koko oppisopimuskoulutusta yleensäkin pohditaan, että meidän pk-sektoriyrityksemme ovat niitä, joihinkin syntyy eniten työpaikkoja, mutta siellä on kaikkein vähiten resursseja mahdollistaa työssäoppiminen. Sen takia meillä tässä oppisopimusjärjestelmässä, tässäkin keskustelussa, vaikkakin nyt vähän hapuilenkin sivuraiteille, pitäisi huomioda, että emme varmasti halua olla sulkemassa oppositiossa sitä pois, että oppisopimusoppilaalla on mahdollisuutta työssäoppimiseen, vaikka yrityksessä olisi taloudellisesti heikko tilanne, jos se pystytään henkilöstön kanssa yhdessä sopimaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.